

הקדמה

בספר זה מובאים עשרה סיפורים מני רבים, המתארים עשר התרחשויות, שהייתי עדה להן במהלך השנים במחיצתו של אבי, ר' יחיא קאפח זצ"ל.

כל התרחשות הותירה בי רשמים עזים, נחרתה בזיכרוני והפכה לחלק בלתי נפרד מהווייתי ומן האופן שראיתי בו את אבא. מידותיו הנאצלות ומעשיו המופתיים היוו עבורי בסיס לסיפורים שסיפרתי לילדי ולכל הסובבים אותי.

לאחר פטירתו של אבי, הבנתי שחובה עלי להעלות דברים אלה על הכתב, על מנת שלא יישכחו. יתרה מכך, בהיותם סיפורי מופת המתארים דמות מרשימה, חשבתי שראויים הסיפורים להיות נחלת הכלל ולא רק להישאר בנחלת משפחתי. ראוי הוא אבי-מורי שאספר בשבחו, בשבח מידותיו הנעלות והליכותיו הנאצלות.

לפיכך, העליתי מזיכרוני התרחשויות 'אופייניות לאבא' אשר ארעו במהלך חייו, וסביב כל אחת מהן יצרתי דו-שיח בין גיבור הסיפור (אבא/ר' יחיא/סבא יחיא) לבין דמות המשנה, שהיא על פי רוב, אני גאולי/גולי, בתו הקטנה הצמודה אליו. מבנה זה עשוי לקרב את הקוראים הצעירים להזדהות עם הילדה ולהמשיך לקרוא. מובן שאת הכול עטפתי במילים רכות, מתובלות בביטויים שונים, בפסוקים מן התנ"ך, במאמרי חז"ל וכו'. כל אלה עוזרים להבין את רוח הדברים בעלילה, את סגנון חייו של אבי, ר' יחיא ואת אופן דיבורו.

בתשעה סיפורים מתוך העשרה ישנה חריזה מלאה. כל הסיפורים נוקדו בקפידה בידי ד"ר אורי מלמד ואוירו ברוב חן בידי רונית דוד. כל זאת על מנת להופכם למקורות קריאה לילדים מגיל שמונה ואילך. בכל סיפור ישנם מסרים חינוכיים-אמוניים, ולכל סיפור יש מוסר-השכל. לפיכך, לדעתי, ניתן בהחלט ללמד שיעור מכל סיפור. בין שאר היעדים, רואה אני כיעד חינוכי את האפשרות שסיפורים מספר זה ישולבו בעתיד בימקראה לתלמידים בבתי ספר דתיים.

לסיכום, כולי תפילה שהדברים המועלים בספר זה לא רק יאירו באור יקרות את דמותו של אבי-מורי, ר' יחיא קאפח זצ"ל, אלא אף יהוו עבור הקוראים דוגמה למידות נעלות ולהתנהלות יומיומית נאצלת בדך התורה.

מיהו גיבור הספר?

ר' יחיא ב"ר חיים קאפח זצ"ל

נולד בצנעא שבתימן בא' שבט תרע"ח (14.1.1918)

מביל רך למד תורה אצל ה'קארי' [קראו: 'מורי'] (הוא 'מלמד התינוקות' בעדת התימנים), כמו כל ילדי העדה. ילדותו הייתה רצופת קשיים שאפיינו את גלות תימן בתקופה זו. על מנת להחליץ מן הרעב ולהקל על משפחתו, עזב בעודו נער את בית הוריו ואת ארצו ויצא לדרך בגפו, לעתים הצטרף לשיירה ולעתים לבדו ממש. לאחר מסע רגלי ממושך, מפרך ורצוף מכשולים וסכנות, הגיע לעדן (אז מושבה בריטית וכיום חלק מתימן, אחת הערים הראשיות בה). זו שימשה לו תחנת ביניים במשך חמש שנים. שם למד מלאכות שונות, עד אשר זכה לקבל אשרת כניסה לארץ-ישראל.

בשנת 1939 הגיע לישראל.

למרות דוחק השעה וקשיי הפרנסה, הקפיד תמיד לחלק את זמנו למלאכה וללימוד תורה, בעודו מתרחק מכל הפיתויים שהציעו לו החיים החדשים בעיר תל-אביב.

בשנת 1942 נשא לאישה את אמי, יונה ב"ר חיים צוֹנְרִי. נולדו להם שלוש בנות: ברכה ("בְּרוּכָי"), נעמי וגאולה ('גוּלִי').

ר' יחיא שלח ידו במלאכות שונות, חלקן בקודש: סופר סת"ם, מלמד תינוקות של בית-רבן, שוחט, טווה חוטים לתפירת ספרי תורה וכו'. אחרות היו מלאכות חולין: צורף, לוטש יהלומים, חנווני, רֶצֶף וכו'. בכולן עמל בחריצות רבה ובכולן הצטיין. אהב את מלאכות הקודש ושמח גם על מלאכות החולין, בבחינת 'בדולה מלאכה שמכבדת את בעליה'¹. בכל המלאכות ראה תנאי ללימוד תורה בבחינת 'אם אין קמח אין תורה'², ו'כל תורה שאין עמה מלאכה - סופה בטלה'³. פעמים רבות נאלץ להחליף את מלאכתו בהתאם לנסיבות וידע עליות ומורדות מבחינה כלכלית.

למד תורה בקביעות אצל הרה"ג קארי שמואל צ'אהרי המכונה אַלְעָאמִי זצ"ל, והיה בין תלמידיו המובהרים. כל שנות שהותו בתל-אביב היה מצר על כך ומתאווה לעלות לירושלים. רק אחרי פטירת רבו, מארי שמואל צ'אהרי, הצליח להגשים את חלומו ועלה לעיר הקודש ירושלים. שם התאבק בעפר רגליו של הרה"ג קארי יוסף קאפח זצ"ל.

כל ימיו שקד על לימוד תורה לשמה ואהבה בכל מאודו. היה תלמיד-חכמים עניו וצנוע, שהסתיר תמיד את חכמתו ולא עשה תורתו קרדום לחפור בו; הרביץ תורה בתינוקות של בית-רבן "כאילו ילדם..."; הרבה צדקה וחסד ובאצל היה בכל הליכותיו; הקדים כל אדם בסבר-פנים יפות, והיה חביב מאוד על הבריות. נפטר במיתת נשיקה, בחיך ובזקיפות קומה, בכ"א בכסליו ה'תש"ס (1999), בהיותו בן 82. יהי זכרו ברוך ותהא מנוחתו כבוד.

1 בבלי נדרים, דף מט, ע"ב.

2 משנת אבות ג, יז.

3 משנת אבות ב, ב.

רשימת הסיפורים

חלק א':

אמונה כנה במעבלי השנה

16	מעלומה משנה בראש השנה
28	מצוה נוספת בספר הנכספת
40	דוקא בחנה
51	צמוקים מרים-מתוקים
66	מכירת חמץ – גלי להתאמץ?
81	נשיפתחו השמים...

חלק ב':

אהבת ציון – ערך עליון

96	לשנה הבאה בירושלים
108	צוהלים בדרך לצאלים

חלק ג':

מקדשה בשקיקה – למיתה בנשיקה

125	לזכר עולם יהיה צדיק
138	החוט של סבא

תַּעֲלוּמָה מְשֻׁנָּה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה

עָרַב רֵאשׁ הַשָּׁנָה.
 ר' יְחִיא בְּחִנּוּתוֹ הִקְטִינָה.
 מֵאִיץ בְּנֵעִם בְּאַחֲרוֹנֵי הַקּוּבִים –
 הַמְבַקְשִׁים קְלִיּוֹת, קֶפֶה וְתַבְלִינִים...
 עַל מַעֲשֵׂי יְדִיו אֵין הֵם מוֹתָרִים...
 "חֲבַל שְׂאִינָם יִרְיִזִין מִקְדִּימִין כְּאַחֲרִים..."
 – כִּךְ הוּא בְּלִבּוֹ מֵצַר
 וְדוֹחֵק אֶת הַפֶּעַס שֶׁבַּיֶצֶר...

כִּכְר אַחֲרֵי חֲצוֹת הַיּוֹם!
 ר' יְחִיא מְרִגִּישׁ נוֹרָא וְאִים...
 אֵין הוּא כְּאוֹתָם סוֹחֲרִים,
 שְׁלֹפְכֵי שִׁבְתַּת כָּלֵל אֵינָם מִמֵּהֲרִים,
 וּמִמֵּתִיבִים עַד שֶׁתִּכְלֶה רִגְלָ מִן הַשּׁוּקָ...
 עַל כֵּן, כִּכְר עֲכָשִׂיו ר' יְחִיא כֹּה לְחוּץ וְדוֹחֵק.
 נְחִפֵּז הוּא לְסִגְר כָּל כְּלֵי וְצִנְצֻנְתָּ,
 מוֹדָא שֶׁהֵלַל בְּסִדְר – בְּעֵין בּוֹחֲנָתָ,
 דוֹחֵק בְּכִנּוּתָיו, שְׁלֹצְדוֹ מִסְּעִוֹת,
 לְקַחַת כָּל שֶׁבְרָצוֹן... וְגַם קֶצֶת מַעוֹת...

יוֹצְאוֹת הֵן –
 והוא – אַחֲרֵיהֶן.
 "רַבְעָה רַבְעָה!" – קוֹרְאִים עוֹד קוּבִים, שְׁרָצִים כְּמַעֲט בְּשׁוּרָה...
 אֵךְ הוּא מְחַיֵּךְ וּמְזִכִּיר: "עוֹד מַעֲט נִכְנַס יוֹם גְּדוֹל וְנוֹרָא!"...
 וְלֹא חֵס, ר' יְחִיא, כָּלֵל עַל הַפִּסְדַּת מוֹמֵן,
 וּמִבְטִיחַ לַעֲצָמוֹ שֶׁיִּתְנַצֵּל בְּכִנְיָהֶם שׁוּב – בְּיוֹם רֵאשׁוֹן...

סוּף סוּף, הִנֵּה ר' יְחִיא כִּכְר בְּחוּץ!
 נוֹעֵץ בְּמַנְעוֹל אֶת הַסְּפִתָּה הַנְּחוּץ,
 סוֹבֵר אֶת הַדָּלֶת לְפָנָי גַּעִילָה...
 אֵךְ, אַבּוּ! יֵשׁ אִיזוֹ תַּקְלָה!

הדלת כלל לא נסגרת!
ממש לא נצמדת – אפילו למסגרת!
מיד נושא ר' יחיאל עיניו למרומים,
ממלמל תפלה... מבקש עזרה ורחמים...
יחד עם זאת – מעלה גם כל רעיון אפשרי,
חושב בקור רוח, בהפיון הגריא:
מנסה במהירות את הדלת קצת להרים,
נכנס חזרה... מהפחסן להביא שמן צירים,
בודק כל בכבד וכל ציר,
מזה עליהם שמן למכביר,
מנקה כל פנה מסביב,
מסלק כל גרזיר ושביב,
מוליך ומחזיר ומנענע,
מגביה, מוריד ושוב מנענע,
מעלה ומנמיך... מקרב ומרחיק...
והדלת בשלה! וזה נורא מדחיק!
בשום אופן לא נסגרת הדלת
וידאי שאין אפשרות שתהיה ננעלת...
הדלת עומדת במריה, כביכול
אך, אבוי! השעון – לעמד לא יכול!
מיד מקבל ר' יחיאל החלטה:
עשיתי כמיטבי – עד עתה.
מכאן ואילך – תשאיר לה הדלת פתוחה
ובעזר ה' – תהיה החנות בטוחה!
בתקלה זו – אין אני אשם
ובזכות הקב – על חנותי ישמר ה'...

עולה ר' יחיאל על אוכפיו
ולעבר ביתו מכון פניו.
אך בנותיו בתקיפות אותו עוצרות:
"אנחנו לא הולכות. כן אנחנו נשארות!
חייבים להשאיר! אין הרי ברכה...
אנחנו נהיה אחראיות על תרונות השמירה!"
אולם ר' יחיאל אביהן מתנגד נמרצות,
דבורו מהיר ומלותיו – נחרצות:

החנות של יהיא תבלינים, פיצוחים וממתקים

